

RETORYKA - Program i Przedmiotowe Zasady Oceniania

Opracował zespół nauczycieli języka
polskiego wiedzy o kulturze i etyki

Nauczyciele:

Bronisław Kądziela

Beata Kozakowska

Monika Koziół

Aneta Nagajek

Jolanta Żukowska

Wprowadzenie

Cel i program zajęć

Sztuka układania i wygłaszania tekstów przemówień jest ważnym elementem umiejętności poprawnego i skutecznego posługiwania się językiem polskim - tym ważniejszym, że mającym przełożenie praktyczne na funkcjonowanie w różnych dziedzinach życia. Ma wpływ na sukces szkolny ucznia, jego dalszą drogę edukacji, życie zawodowe. Jest niezbędna w wielu sytuacjach oficjalnych i prywatnych. Retoryka i szereg implikujących ją kompetencji stanowią wspólną płaszczyznę kształcenia literacko-kulturowego i językowego oraz zobowiązują nauczyciela i ucznia do bezpośredniego stosowania zdobytej wiedzy w praktyce językowej; wiążą umiejętności odbioru wypowiedzi z umiejętnościami tworzenia tekstów własnych. W ramach omawianych zajęć uczniowie powinni zyskać podstawowe wiadomości o retoryce jako sztuce pięknego wysławiania się i wygłaszania przemówień, zasadach, najważniejszych środkach stylistycznych i językowych. Opracowanie przemówienia jest złożoną procedurą, obejmującą sformułowanie problemu, poszukiwanie, ocenianie i przetwarzanie informacji, komponowanie wystąpienia, a wreszcie efektowne jego wygłoszenie. Poznawanie zasad retoryki i właściwych jej środków następuje przez kontakt z tekstami - literackimi i publicystycznymi poddawanych analizie i interpretacji, a także przez tworzenie wypowiedzi własnych: budowanie przemówień na wskazany temat, występowanie przed publicznością, a także uczestniczenie w dyskusjach i debatach (bo głos w dyskusji jest sprawdzianem skuteczności argumentowania i przekonywania). Nauczyciel prowadzący zajęcia dokona wyboru tekstów - dawnych i współczesnych, będących wybitnymi lub charakterystycznymi przykładami oratorstwa różnych czasów oraz wspólnie z uczniami zaplanuje tematykę przygotowywanych przez nich przemówień. Prowadzone zajęcia mają także na celu przygotowanie ucznia do ustnego egzaminu maturalnego, który w praktyce jest także pierwszym istotnie ważnym momentem, gdzie umiejętność przygotowania i wygłoszenia wypowiedzi jest szczególnie ważna.

Podstawa programowa wskazuje, aby uczeń:

- wyróżniał argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia [I.1.5]
- tworzył samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki itp. [III.1.3],

- publicznie wygłaszał przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu) [III.1.4].
- rozpoznawał charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, w tym rozpoznawanie środków stylistycznych i określanie ich funkcji [I.1.4];
- rozpoznawał ironię [I.1.7], pytań podchwytliwe i sugerujące odpowiedź [I.1.8] i manipulację językową [I.1.9]; - rozpoznawał i nazywał funkcje tekstu, zwłaszcza funkcję impresywną i perswazyjną [II.3.4]; - przygotował wypowiedź w odpowiednim układzie kompozycyjnym i z zastosowaniem odpowiednich środków językowych, poprzedzoną gruntowną analizą tematu [III.1.3]; - stosował uczciwe zabiegi perswazyjne i wystrzegał się nieuczciwych chwytów erystycznych [III.1.5].
Opracowanie przemówienia jest złożoną procedurą, obejmującą sformułowanie problemu, poszukiwanie, ocenianie i przetwarzanie informacji, komponowanie wystąpienia i efektywne jego wygłoszenie. Poznawanie zasad retoryki i właściwych jej środków następuje przez kontakt z tekstami - literackimi i publicystycznymi poddawanyymi analizie i interpretacji, a także przez tworzenie wypowiedzi własnych: budowanie przemówień na wskazywany temat, występowanie przed publicznością, a także uczestniczenie w dyskusjach i debatach.

Przewidywane efekty zajęć:

- na zajęciach poświęconych retoryce uczniowie zyskają wiedzę i szczegółowe umiejętności składające się na ogólną kompetencję sprawnego posługiwania się językiem polskim
- będą wiedzieć, czym jest retoryka, co stanowi jej przedmiot i do czego może być przydatna dzisiaj
- pod kierunkiem nauczyciela wykonają różnorodne ćwiczenia w zakresie przygotowania wypowiedzi ustnej

W zakresie umiejętności odbioru wypowiedzi uczniowie będą:

- określać funkcje tekstu (informatywną, ekspresywną, impresywną, perswazyjną i poetycką)
- wskazywać środki językowe i stylistyczne (w tym - retoryczne) decydujące o perswazyjności tekstu
- rozpoznawać i oceniać różne typy perswazji (przekonywanie, nakłanianie, pobudzanie, propaganda, agitacja, reklama; perswazja uczciwa i nieuczciwa)
- odróżniać perswazję od manipulacji
- rozróżniać rodzaje argumentów (logiczne, rzeczowe i emocjonalne; uczciwe i nieuczciwe)
- rozpoznawać podstawowe chyty erystyczne
- rozpoznawać rodzaj mowy (np. osądzająca, uzasadniająca, popisowa; przemówienie okolicznościowe, np. toast, gratulacje, powitanie, laudacja, kondolencje, mowa pogrzebowa itp.) i określać właściwe dla niego środki
- określić tezę przemówienia i temat (przedmiot) toczącej się dyskusji;
- wiedzieć, na czym polega kultura dyskusji (przemawiania) i krytycznie oceniać wykroczenia przeciw niej

W zakresie umiejętności tworzenia wypowiedzi uczniowie będą:

- zabierać głos w różnych rodzajach dyskusji (debata szkolna, „burza mózgów”, panel, forum itp.)
- jasno formułować myśli i budować tezy swoich wystąpień
- popierać je rzetelnymi argumentami
- stosować słownictwo i frazeologię obowiązujące w kulturalnej dyskusji
- budować wypowiedzi argumentacyjne na wskazane tematy; poprawnie skomponowane, we właściwej formie, z wykorzystaniem środków stylistycznych i językowych, poprzedzone gruntowną analizą tematu, z wykorzystaniem znalezionych materiałów
- cytować wypowiedzi innych z podaniem źródeł;
- poprawnie wymawiać i akcentować - wyrazy, zdania i dłuższe odcinki tekstu;
- celowo i świadomie relacjonować opinie i fakty (odróżniając jedne od drugich);
- stosować w wypowiedziach własnych zasady stylistycznego kształtowania przemówień (mówić poprawnie, jasno, pięknie, stosownie do tematu, sytuacji i odbiorcy);
- poprawnie wymawiać i akcentować wyrazy i zdania - stosownie do intencji wypowiedzi.

W zakresie analizy i interpretacji tekstów kultury uczniowie będą:

- analizować przykładowe przemówienia mówców dawnych i współczesnych (tzn. wskazywać tezę, argumenty, chwyt retoryczny itp.);
- posługiwać się terminami: retoryka, retor, orator, oracja, sofistyka, perswazja, erystyka;
- wyodrębniać w przemówieniu części kompozycyjne i formy podawcze (np. opowiadanie, argumentowanie, zbijanie kontrargumentów);
- rozpoznawać środki stylistyczne tworzące tzw. styl wysoki oraz środki i figury retoryczne istotne dla danego dzieła.

**Przedmiotowe Zasady Oceniania zgodne z Wewnątrzszkolnymi
Zasadami Oceniania obowiązującymi w XLIV Liceum
Ogólnokształcącym.**

1. Procedury sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia.

Ocenianiu podlega:

- a) poprawność merytoryczna wypowiedzi ustnej lub pisemnej ucznia zgodna z ustaleniami wymagań edukacyjnych, przyjętych dla poszczególnych klas i poziomów;
- b) samodzielność w rozwiązywaniu zadań i problemów;
- c) kreatywność, twórczość ucznia w realizacji podjętych zadań;
- d) jakość, jasność, precyzja, językowa i merytoryczna poprawność formułowania myśli;
- e) kultura i estetyka wypowiedzi ustnej lub pisemnej;

f) aktywność ucznia podczas lekcji.

Przyrost wiadomości i umiejętności uczniów podlega ciągłej ewaluacji za pomocą wybranych przez nauczyciela przedmiotu narzędzi - spośród następujących:

- sprawdzianu
- kartkówki (do 15 min.)
- pracy domowej
- wypowiedzi ustnej
- zadaniu
- aktywności na lekcji
- innych form (np. projektu, referatu, prezentacji, pracy na lekcji)

Sposoby powiadamiania ucznia o terminach kontroli wiadomości i umiejętności oraz zakresie materiału przewidzianego do kontroli:

- **sprawdzian** powinien być zapowiedziane co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony wpisem do dziennika lekcyjnego;
- **kartkówka lub bieżąca odpowiedź (materiał trzech ostatnich tematów)** nie wymaga uprzedzenia uczniów oraz wpisu do dziennika lekcyjnego (traktujemy je jako sprawdzenie systematyczności pracy uczniów);
- **inne formy** – terminy i zakres materiału uzależnione są od ich stopnia trudności, nauczyciel ustala je w porozumieniu z uczniami.

Nie zaleca się wyznaczania terminu przeprowadzania jakiegokolwiek formy kontroli wiadomości i umiejętności ucznia na pierwszy dzień po przerwie świątecznej lub feriach.

Terminy sprawdzania prac i informowania uczniów o uzyskiwanych ocenach:

- **sprawdziany** - powinny być sprawdzone i oddane uczniom do wglądu w terminie do trzech tygodni od daty ich wykonania, chyba że w tym okresie nie odbywają się zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w szkole lub nauczyciel przebywa na zwolnieniu lekarskim;

- **kartkówki** – powinny być sprawdzone, ocenione i oddane uczniom do wglądu w terminie jednego tygodnia od daty ich wykonania, chyba, że nie jest to możliwe z przyczyn podanych powyżej;

- **inne formy** – terminy ustala się na bieżąco w porozumieniu z uczniami stosownie do trudności i czasochłonności wykonanego zadania (np. sprawdzenie i ocena projektów).

2. Ocenianie osiągnięć ucznia.

Zgodnie z zasadami WSO oraz z zachowaniem następujących proporcji punktowych:

- ocena celująca: **98-100%**
- ocena bardzo dobra: **90-97%**
- ocena dobra: **79-89%**
- ocena dostateczna: **65-78%**

- ocena dopuszczająca: **50-64%**
- ocena niedostateczna: **0-49%**

Każdy uczeń w ciągu semestru otrzymuje: 2 oceny z dowolnych form sprawdzania umiejętności i wiedzy.

Jest to ilość minimalna, faktyczna ilość ocen zależy od materiału nauczania, długości semestru i uznania nauczyciela.

3. Procedury poprawiania ocen oraz uzyskiwania oceny wyższej od przewidywanej (rocznej).

1. Uczeń, ma prawo wystąpić z pisemnym wnioskiem o podwyższenie oceny w terminie nie dłuższym niż dwa dni od otrzymania informacji o rocznych ocenach klasyfikacyjnych.

Wniosek należy złożyć u wychowawcy klasy.

2. Wniosek o podwyższenie oceny można złożyć tylko wtedy, jeśli uczeń spełnia następujące warunki:

1) ma bardzo wysoką frekwencję (co najmniej 90%) na zajęciach szkolnych, w szczególności na zajęciach edukacyjnych, z których wnioskuje o podwyższenie oceny a wszystkie opuszczone przez niego godziny są wiarygodnie usprawiedliwione;

2) był obecny na wszystkich zapowiedzianych formach sprawdzania wiedzy i umiejętności;

3) na bieżąco wykonywał wszystkie zadawane prace domowe;

4) wykorzystał wszystkie możliwości poprawy oceny zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami;

5) w przypadku wnioskowania o ocenę najwyższą, brał udział i osiągał sukcesy w olimpiadzie, konkursach, zawodach lub turniejach z tych zajęć edukacyjnych, z których wnioskuje o podwyższenie oceny;

6) zaistniały inne ważne okoliczności, uniemożliwiające uzyskanie oceny wyższej niż przewidziana przez nauczyciela.

Warunki, o których mowa w punktach od 1 – 6 muszą być spełnione jednocześnie.

3. W przypadku, gdy uczeń nie spełnia powyższych warunków, wniosek będzie rozpatrzony negatywnie.

4. Wniosek ucznia musi zawierać uzasadnienie oraz ocenę, o jaką uczeń się ubiega. Wnioski bez uzasadnienia nie będą rozpatrywane.

5. Wniosek ucznia rozpatruje nauczyciel zajęć edukacyjnych, z których uczeń chce uzyskać roczną ocenę klasyfikacyjną wyższą od przewidywanej, w ciągu dwóch dni od dnia jego złożenia.

6. W przypadku uznania zasadności wniosku, uczeń wnioskujący o podwyższenie oceny przystępuje do zaliczenia z zakresu treści programowych określonych przez nauczyciela, nie później niż na 2 dni przed posiedzeniem klasyfikacyjnym rady pedagogicznej.

7. Szczegółowy termin zaliczenia ustala nauczyciel w porozumieniu z uczniem. Informację o wyznaczonym terminie zaliczenia nauczyciel zapisuje w złożonym wniosku. Przyjęcie do wiadomości uczeń potwierdza własnoręcznym podpisem.

8. Podczas zaliczenia obowiązują ucznia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych semestralnych i rocznych ocen klasyfikacyjnych określonych w szkolnym planie nauczania oddziału, do którego uczeń uczęszcza, podane przez nauczyciela na początku roku szkolnego.

9. Zaliczenie przeprowadza się w formie pisemnej i ustnej.

10. Pisemne zaliczenie przeprowadza i ocenia nauczyciel uczący. Ustalona ocena musi być pisemnie uzasadniona.

11. Zaliczenie ustne przeprowadza i ocenia nauczyciel uczący danych zajęć edukacyjnych w obecności drugiego nauczyciela tego samego przedmiotu.

12. Z zaliczenia sporządza się notatkę zawierającą:

- 1) imię i nazwisko nauczyciela (nauczycieli) przeprowadzającego zaliczenie;
- 2) termin zaliczenia;
- 3) zadania (ćwiczenia) zaliczeniowe;
- 4) zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia, w przypadku egzaminu przeprowadzanego ustnie lub o sposobie wykonania zadań (ćwiczeń), w przypadku zadań praktycznych;
- 5) wynik egzaminu;
- 6) uzyskaną ocenę.

Do notatki dołącza się pisemne prace ucznia. Notatkę przechowuje wychowawca klasy w teczce klasy.

13. Roczna ocena klasyfikacyjna ustalona w wyniku zaliczenia nie może być niższa niż przewidywana.

4. Wagi poszczególnych ocen (dziennik elektroniczny).

W dzienniku elektronicznym poszczególnym ocenom przypisane zostały następujące wagi:

sprawdzian - waga: 8

wypowiedz ustna - waga: 7

kartkówka - waga: 5

zadanie - waga: 5

aktywność - waga: 5

praca domowa; 3

inne –waga: 1

Średnia ocen ważonych śródrocznych i rocznych na poszczególne oceny, wynosi odpowiednio:

Średnia ważona	Stopień cyfrowo	Stopień słownie
5.41	6	celujący
4.51	5	bardzo dobry
3.61	4	dobry
2.61	3	dostateczny
2.00	2	dopuszczający
do 1.99	1	niedostateczny

• jeżeli uczeń z danego przedmiotu nie uzyskał 50% średniej liczby ocen przypadającej na ucznia klasy, to nauczyciel ma prawo wystawić mu ocenę śródroczną (roczną) według reguły: **średnia ważona ocen ucznia pomnożona przez liczbę jego ocen z danego przedmiotu i podzielona przez część całkowitą średniej liczby ocen przypadającej na ucznia w danej klasie.**

Do uzyskanego wyniku stosuje się zasady statutowe wystawiania ocen śródrocznych/rocznych z przedmiotu.

5. Kryteria oceny śródrocznej i rocznej

Ocena klasyfikacyjna (śródroczna i roczna,) powinna odzwierciedlać stopień opanowania wiadomości i umiejętności określonych w wymaganiach edukacyjnych oraz wkład pracy, zaangażowanie i systematyczność ucznia .

UWAGA ! Ocena klasyfikacyjna nie jest średnią arytmetyczną ocen częściowych!

Uczeń może być nieklasyfikowany z retoryki, jeżeli opuścił ponad 50% godzin lekcyjnych w semestrze (szczegółowe procedury w takich przypadkach określa WSO).

Jednym z warunków uzyskania oceny pozytywnej z przedmiotu jest uczestniczenie we wszystkich klasowych formach sprawdzania wiadomości i umiejętności i uzyskanie z nich co najmniej oceny dopuszczającej (liczy się także ocena stanowiąca efekt poprawiania oceny niedostatecznej).

Ocena za II semestr jest oceną roczną, a więc odzwierciedla także wkład pracy ucznia w I semestrze podsumowany oceną klasyfikacyjną!

Uczeń otrzymuje promocję, jeżeli jego osiągnięcia edukacyjne w danym roku szkolnym zostały ocenione pozytywnie (minimum na ocenę dopuszczającą).

6. Sposoby i terminy informowania uczniów, rodziców / prawnych opiekunów o przewidywanych ocenach klasyfikacyjnych – śródrocznych i rocznych

Na miesiąc przed rocznym klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej nauczyciel zobowiązany jest poinformować uczniów, a w przypadku ocen niedostatecznych także rodziców / prawnych opiekunów, o przewidywanych ocenach klasyfikacyjnych.

Przewidywane oceny roczne należy zapisać ołówkiem w dzienniku lekcyjnym

7. Warunki przeprowadzenia egzaminu poprawkowego

Uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał ocenę niedostateczną z retoryki, może zdawać egzamin poprawkowy (składający się z części pisemnej i ustnej).

Nauczyciel zobowiązany jest podać uczniowi i jego rodzicom / prawnym opiekunom zakres materiału przewidywanego na egzamin poprawkowy najpóźniej w ostatnim dniu nauki szkolnej.

Inne szczegóły związane z przeprowadzeniem egzaminu poprawkowego reguluje WSO.

8. Inne ważne zapisy.

a. Archiwizacji (przechowywaniu) do końca roku szkolnego, czyli do 31 VIII podlegają wszystkie prace pisemne.

b. Uczeń ma prawo wglądu do sprawdzonej i ocenionej pracy własnej w obecności nauczyciela i uzyskania zwięzłej motywacji (ustnej lub pisemnej) uzyskanej oceny. W przypadku narzędzi pomiaru ocenianych według kryteriów procentowych motywację zastępuje informacja o uzyskanych punktach za poszczególne zadania oraz o łącznej sumie punktów.

Prawo wglądu do prac mają także rodzice (prawni opiekunowie) ucznia podczas zebrań z rodzicami lub podczas indywidualnych spotkań z wychowawcą klasy lub nauczycielem przedmiotu, ale tylko w jego obecności.

c. Nauczyciel retoryki kontaktuje się z rodzicami (prawnymi opiekunami) ucznia podczas zebrań z rodzicami lub w godzinach dyżurów nauczycieli przeznaczonych na konsultacje z rodzicami.

d. Obowiązkiem każdego ucznia jest przygotowanie się do lekcji.

Uczeń ma prawo do nieprzygotowania się do lekcji z ważnych i uzasadnionych powodów ale za każdym razem zgłasza ten fakt nauczycielowi tuż po zakończeniu czynności organizacyjnych (sprawdzenie obecności)

W ciągu jednego semestru uczeń może **jednokrotnie** zgłosić nauczycielowi fakt nieprzygotowania się do lekcji. Na oznaczenie nieprzygotowania ucznia stosuje się znak „np. .” Przez nieprzygotowanie rozumie się brak pracy domowej, nieprzygotowanie do odpowiedzi ustnej lub kartkówki z ostatnich trzech tematów, brak materiałów, które uniemożliwiają pracę na lekcji.

e. W przypadku dłuższej (ponad trzydniowej) usprawiedliwionej nieobecności na zajęciach lekcyjnych uczeń ma prawo do 7 dniowego zwolnienia z ustnych i pisemnych form sprawdzania wiadomości i umiejętności w celu uzupełnienia zaległości.

f. Brak lub odpisywanie zadań domowych, korzystanie z niedozwolonych źródeł w czasie sprawdzianów, oddawanie do oceny prac nienapisanych samodzielnie, plagiatów z Internetu równa się ocenie niedostatecznej.

g. Prace pisemne napisane nieczytelnie lub rażąco nieestetyczne nie podlegają ocenianiu, jeśli uczeń nie ma orzeczenia poradni o dysfunkcjach (ocena niedostateczna).

9. Uczniowie z dysfunkcjami są oceniani według odrębnych zasad zgodnych z zaleceniami z opinii i orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.